

**ELSŐ RENDÉSZETELMÉLETI SZAKKÖZLÖNY FOLYÓIRATUNK:
A „KÖZBIZTONSÁG” (1869)**

*„Egy tudományt úgy ismerhetünk meg teljesen, ha ismerjük történelmét”
(Auguste Comt)*

Ma már közzismert, hogy a rendőr kifejezés 1823-ban,¹ míg a rendész 1870-ben,² jelenik meg először a lexikonokban,³ míg a rendőrség kifejezés jogszabályban első alkalommal, a mezei rendőrségről szóló 1840. évi IV. törvénycikkben látott napvilágot. Az állami rendőrség első megjelenési formája a Fővárosi Rendőrség, amelyet 1873-ban a Pest-Buda-Óbuda egyesítéséről szóló törvénnyel hoztak létre. Nyolc évvel később, 1881. április 11-én a parlament elfogadta a fővárosi rendőrségről szóló 1881. évi XXI. törvénycikket, amellyel biztosította az első állami rendőrség jogszabályi alapjait.

A fentiek ismeretében ma már érdekesnek, furcsának tűnhet, hogy az első rendészeti elméleti művek: Karvasy Ágostontól⁴ „*A politikai tudományok, rendszeresen előadva*” 1845-ben Győrött, valamint „*A közrendészeti tudomány*” c. munkája, már 1862-ben magyarul megjelenhetett Pesten. Az első rendészeti szaklap⁵ kiadására ez követően a fővárosban „Közbiztonság” címmel⁶ 1869-ben sor került. A minden vasárnap megjelenő szakközlöny alcímében fontosnak tartották rögzíteni, hogy: rendészeti elméleti és tapasztalati ismereteket közlő heti szakközlöny. Az első rendészeti szaklap⁷ kiadására még az állami rendőrség létrehozása előtt már 1869-ben sor került, melynek 16 000 db mutatóanyag példányában a szerkesztő: Forster József nyílt kérelemmel fordult az alábbi „bűnfenyítő” és közrendészeti tisztviselőkhöz:

- fő, és alszolgabíró,
- tiszti ügyész,
- városi fő és alkapitány,
- jegyző,
- csendbiztos,
- községi jegyző.

A szerkesztő arra kéri a fenti közrendészettel foglalkozó tisztviselőket, hogy az általuk megtapasztalt érdekesebb ügyeket („különösen tekintettel a bűnesetek kikutatás módjára”) tegyék közzé a lapban, melyből a „*gondolkodó rendész*” tanulhat. A szerkesztő a lap jelszavának az „előre”-t adta, melynél rövidebb motiváló szót nem is találhatott volna. A lap első oldalán megfogalmazta a fő feladatokat, amelyeket a következőként lehet

¹ Márton József: Német-magyar-deák lexicon. Pest 1823

² Czuczor G. – Fogarassy J.: A magyar nyelv szótára. V. kiadás. Atheneum, Pest, 1870

³ Sallai János: A rendészeti és a rendészettudomány kialakulása, első jelei a XVIII–XIX. században Nyugat-Európában és hazánkban, Belügyi Szemle 2015/12. 129–144. o.

⁴ Sallai János: A magyar rendészettudomány története. NKE RTK. Budapest, 2015. 14-15. o.

⁵ Szöllősy Alfréd: Az első rendőri szaklap. A rend. Szombat 1927 február 19. 3. o.

⁶ 1869. augusztus 15. 1. o.

⁷ Szöllősy Alfréd: Az első rendőri szaklap. A rend. Szombat 1927 február 19. 3. o.

megjeleníteni: „Amalgamisálnunk kell a személyes képességet, a tudományos képzettséget, - nem elég, hogy az emberben az embert, hanem szükséges éppen úgy az ügyvédben a jogvédőt, mint az orvosban a gyógyászt, a rendészben a személyünk és vagyonuk képzett őrét bírnunk. (...) Lapunk lámpául szolgáljon, melynek világánál rendészeink az eltéved emberiség hibáinak tömkelegébe belátva az így szerzett ismeretekkel fogatosítandó gyakorlati eljárásuk kerek és kifogásnélküli legyen. Mi az újabb rendszereket, ezek alapelveit, elméleti tapasztalati adatokkal könnyen érthető nyelven kívánjuk előterjeszteni, hogy mindenki megérthesse, és tért nyitunk, hogy mindenki hozzá is szólhasson, kételyei iránt felvilágosíthatassuk, a közlöttek jobb részét felhasználhassuk, hogy az így támadt eszmecsereből nyert előny legyen a működésünknek a közjóra kiható eredménye...”⁸ A továbbiakban szerkesztő megfogalmazta még a külföldi tapasztalatok közzétételének, valamint a pártoktól független szakmai írások fontosságát. Mindezt úgy, hogy az írások ne legyen „szobatudós” által írt benyomását keltő, és mindig pártolja a rendészetre hivatott hatóságok tevékenységét.

Az első ízben 16000 példányban kinyomott és a Magyarországon szétküldött lapok valószínűleg inkább érdekesnek, mint fontosnak találtattak, mert az első megrendelések mintegy 25 példányról szóltak, ami koránt sem örvendeztették meg a szerkesztőt és a nyomdát. A kezdeti nehézségek miatt a költségeket a nyomda átvállalta, majd később a megrendelők száma 400-ra növekedett. A szerkesztő kérte a belügyminisztérium támogatását is, melyet elvi síkon meg is kapott. A lapot Budapesten az Aranykéz utcában nyomták, a Fanda és Frohna nevezetű nyomdában. A szerkesztő mellett Kakujav Adolf főmunkatárs⁹ dolgozott. Már a mutatószám is jól illusztrálta, hogy miről fog tudósítani a Közbiztonság. Így a következő főbb címszavak alatt találhatunk tudósításokat.:

- toloncügy,
- belföld,
- tárcza
- külföld,
- vegyesek,
- szerkesztői üzenetek.

A szerkesztő a toloncügynél egy német példát említ, mely szerint a dologtalanokat, munkakerülőket kikölcsönöznék például egy földdel rendelkező tulajdonosnak, aki élelemért és némi fizetségért foglalkoztatná őket. A belföldi hírek alatt Thaisz Elek főkapitány külföldi rendészet tanulmányozása céljából várható London, Párizs és svájci szakmai útjáról, továbbá rablásokról, tolvajlásokról tudósít. A tárcza alatt a „leányvásár Magyarhonban”-ról kaphatunk képet. Hazánk a prostitúció, és a leánykereskedelem cél és tranzit állomása volt, amelyet a szerkesztő a következőként fogalmazott meg.: „A nyugatról keletre ujjonczozó prostitúció polyp karjai hazánk minden részében elhatottak és a számos mindkét nembeli ügynök még most is nagy continenst szolgáltat az oláh és törökországi nyilvános bordélyházaknak, sőt még kis Ázsia háremei számára is, különösen Oláh és Törökországból formális kereskedés, vásár üzetika szerencsétlen teremtményekkel Alexandriába és Cairóba.”¹⁰ Ezt követően a szerkesztő leír egy esetet, ahol egy árva lányt az utazás, világjárás címén külföldre jutattak, majd onnan a magyar konzul segítségével hazatérhetett, és elmesélhette kalandos útját.

⁸ Közbiztonság. 1869. Mutatóvány példány 1. o.

⁹ Szöllősy Alfréd: i.m. 3. o.

¹⁰ Közbiztonság. 1869. Mutatóvány példány 2. o.

A külföldi tudósítás Bécsből, és Marseilleből, valamint Párizsból íródott, és egy veszedelmes betörő elfogását, valamint egy gyilkosságlefolyását, továbbá egy bicikli ellopását közli az olvasóval. A vegyes rovat alatt humoros környezetben olvashatunk receptet, rend biztos felfegyverzését, műszótár előfizetésre való felszólítást stb. Az újság ezen kívül még tartalmazta a gőzhajók, és vaspályák menetrendjét, és hirdetések.

A fentiek alapján úgy gondolom a mutatószám jól illusztrálja a szerkesztő elképzeléseit, hogy milyen rendészetelméleti és gyakorlati lapot szeretete volna útjára indítani. Valószínűleg az igen kevés előfizetési szándék miatt az első lapban az előfizetésekre vonatkozó kedvezmények kiemelt helyet kaptak. A továbbiakban még egyszer felszólították a rendészettel foglalkozó tisztviselőket a lap pártolására, és közleményeik szerkesztőséghez való eljuttatására.

A mutatószámomban megfogalmazott toloncolással kapcsolatos cikket az első számban a dologházak leírása követte. Ebben az írásában Forster szerkesztő a közrendészet fő feladataként a társadalom két ellentétes fő elemének szétválasztását, azaz a jó és a rossz elkülönítését tartja. E számban már megjelennek külső tudósítások. Pl. Puxbaum Károly¹¹ cikke a főenyi rablógyilkosságról. Az első lap valószínűleg egy napot késhetett, mely miatt a szerkesztő az utolsó sorokban az olvasó elnézését kérte.

A szerkesztőség a mutatószámot az elsőnek sorolta be, így az általuk 3. számnak tartott Közbiztonságban nagyon fontos írás jelent meg. Fontos a dátum is: 1869-et írunk. 2 évvel a kiegyezés után már a főcímdalra szóba került a rendőrségi reform. Ám ami még érdekesebb, hogy A. R. monogramú személytől beérkezett anyagban megfogalmazták az országos rendőrség iránti igényt, és az elképzeléseket is.¹² A szerző szerint az országos rendőrség vezetése, a „kormányzó igazgatóság” Budán lett volna (ekkor még nem egyesültek a Duna két oldalán található városok). A tervezett kormányzó igazgatóság az alábbiakból állt volna: államtitkári ranggal egy főigazgató, 1 aligazgató, miniszteri tanácsos („vezérli az államrendőrségi tanácsot, és ugyanott elnököl”), 2 aligazgató („igazgatja rendőrség bel szerkezetét, gazdasági és kezelési valamint a fegyelmi ügyét”), 6 osztálytanácsos („melyek a rendőrségi ügy külön-külön osztályait kormányozzák”) 24 rendőrségi tanácsos („mindegyike a társadalom más osztályából választható”), 9 titkár, 12 fogalmazó, 12 fogalmazó segéd, 12 gyakornok, 1 iroda igazgató (elnöki iktató), 1 iktató, 1 kiadó, 1 levéltáros, 1 allelvéltáros, 1 számvevő, 1 ügyész, 1 iroda igazgatói, 1 iktató 1 kiadó számvevői segéd, 24 irodatiszt, 48 írnok, 16 szolgál, 1 kapus, 2 fűtő. Rendőri szolgálatra terveztek: 1 fő, 2 albiztost és 100 ügynököt.

Magyarországot 12 intéző rendőrségi kerületre a következő székhelyekkel tervezték felosztani: pest, Pozsony Besztercebánya, Kassa, Miskolc, Szatmárnémeti, Veszprém, Zombor, Debrecen, Temesvár, Szeged, Kolozsvár.

A fenti gondolatok, azaz az országos rendőrség létrehozása úgy tűnik még igen korainak bizonyult, erre később a XX. század elején 1919-ben került sor.

Az 1870-ben megjelent második számban a lap a rendészeti iskola létrehozásáért emelt szót. A szerkesztő vezércikkében a következőket írta: „bármily rendszerre is alapítassék a rendőrség újjászervezése, ez csak akkor fog megfelelni hivatásának ha a rendészeti közegek a rendészeti tudományban elméletileg is kiképeztetnek.”¹³ Mivel ebben az időben rendészeti szakmai könyvek, tankönyvek nem voltak, ezért a szerző a következőt

¹¹ Fehér megye tisztii főügyésze

¹² Az országos rendőrség felépítéséről, területi tagozódásról, a rendészettudomány úttörő tudósa Karvasy Ágoston „A politikai tudományok rendszeresen előadva” című munkájában már 1845-ben magyarul írt.

¹³ Közbiztonság. 1870. jan. 9. 2. szám 1. o.

javasolta: „*okvetlen szükséges a közigazgatási hatóságok rendőri alantas közegeivel ezen a tudományt alphájától kezdve megismertetni, erre pedig legcélszerűbb lenne egy rendészeti tanszék felállítása: melynek tantárgyai, főbbek a rendészet körébe eső jog, -ember és arc isme- kutató módok különfélesége, -a bűnösök osztályai, ezek életmódja, és szokásainak ismertetése-, szolgálati illemtan stb. volnának.*”¹⁴ A szerkesztő a továbbiakban az iskola létrehozását alátámasztotta még azzal a gondolattal, hogy nem a rendszer, nem a betű, hanem a képzett rendőr képes a törvény alkalmazására.

A folyóirat egyik számában kritikusan ír a szerkesztő a postarablások kapcsán a rendészetről, utakról ...stb. Véleménye szerint a gyakran bekövetkezett postarablásoknak az alábbiak az okai:

1. népnevelés hiánya, erkölcstelenség,
2. rossz utak,
3. a közrendészet, illetve a rendőrség „tevékenytelensége”, buzgalom hiánya,
4. postai alkalmazottak hanyagsága, rossz akarata.¹⁵

Osváth Pál, Bihar megyei főcsendbiztos tollából jelent meg a Közbiztonságban, három részletben a pusztai csárdákról írt cikk, amelyben jó leírást kaphatunk a XIX. századi alföldi csárdákról, és azokról, akik ezt használják, a szegénylegények, lóköttők, szökött rabok, szökött katonák, betyárok...stb.

A szerkesztő lapjával valószínűleg nem nyerte el Thaisz Elek¹⁶ akkori Pesti főkapitány szimpátiáját, mert szerkesztőség és a főkapitány között perig menő vita keletkezett.

Fontosnak tartom megjegyezni, hogy a Közbiztonság c. lap küldetését az első számoktól betöltötte, azaz igazi rendészetelméleti és gyakorlati témákat adott közre a rendészet művelőinek. A lap már 1870. újévi számában felvetette, hogy gondot okoz a rendészet fogalmának és határainak meghatározása, melynek tudományos folyamatát figyelemmel kísérik, annak kimenetelét türelmesen megvárják. A képzés területén elsőként tartotta fontosnak megemlíteni, hogy a rendészeti képzést tudományos igényességgel kell végezni. Ezen kívül mindig kiemelten kezelte a külföldi példákat, bűneseteket, és a külföldi bűnüldözői gyakorlat megismerését, közreadását.

A rendészettudomány kialakulásában, történetében meghatározó az első rendészet eleméleti folyóirat, amely következetesen használta rendészet kifejezést, és egyetlen lapszámában sem említette a rendvédelem elnevezést. A folyóirat teljes elemzését korlátozza, hogy néhány száma sajnos hiányzik, a meglévő számok döntően az Országos Széchenyi Könyvtárban találhatóak, és mikrofilmen olvashatóak.

¹⁴ Uo. 2.o.

¹⁵ Közbiztonság. 1870. március 6. 10. szám 1.o.

¹⁶ Lásd: Thaisz úr jogfogalma és lovagiassága c. vezércikket. Közbiztonság. 1870. február 27. 9. szám 1.o.